

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

“Per què diem que no”
Entendre la por i el rebuig al canvi

Nom: Angela Castrechini

Empresa: Universitat de Barcelona

Càrrec: Professora Agregada, Dpt. Psicologia Social i Psicologia Quantitativa
Grupo de Recerca Consolidat en Psicologia Social, Ambiental i Organitzacional
(PsicoSAO)

Imagineu que avui us arriba aquest missatge

Veïns del poble

128 participants

Mari

Us n'heu assabentat? Volen posar una macroinstal·lació a 500 metres del poble.

Mari

Ningú no ens ha dit res. Diuen que ja està gairebé aprovada

Jordi

Què és? És molt gran? És perillós?

Què és el primer que sentiu?

I si fos...

...un centre de dades?

...una línia de molt alta tensió?

...una incineradora?

Missatge fictici, construït a partir de testimonis recollits a la premsa.

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

El «no» que tots portem a dins

**El rebuig no és
irracional
ni exclusiu dels
«altres».**

És una resposta humana normal
davant un canvi imposat.

Manifestació contra la planta de Llíria · Foto: Toni Cuquerella · eldiario.es, 20/01/2026

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

La balança està desequilibrada

El que puc perdre

Segur · concret · meu · ara

La tranquil·litat de la meva
terrasa

El paisatge de sempre

El valor de casa meva

x2

Una pèrdua pesa
aprox. el doble que
un guany
equivalent

El que puc guanyar

**Incert · abstracte · de tothom ·
algun dia**

Menys emissions

Economia circular

Sobirania energètica

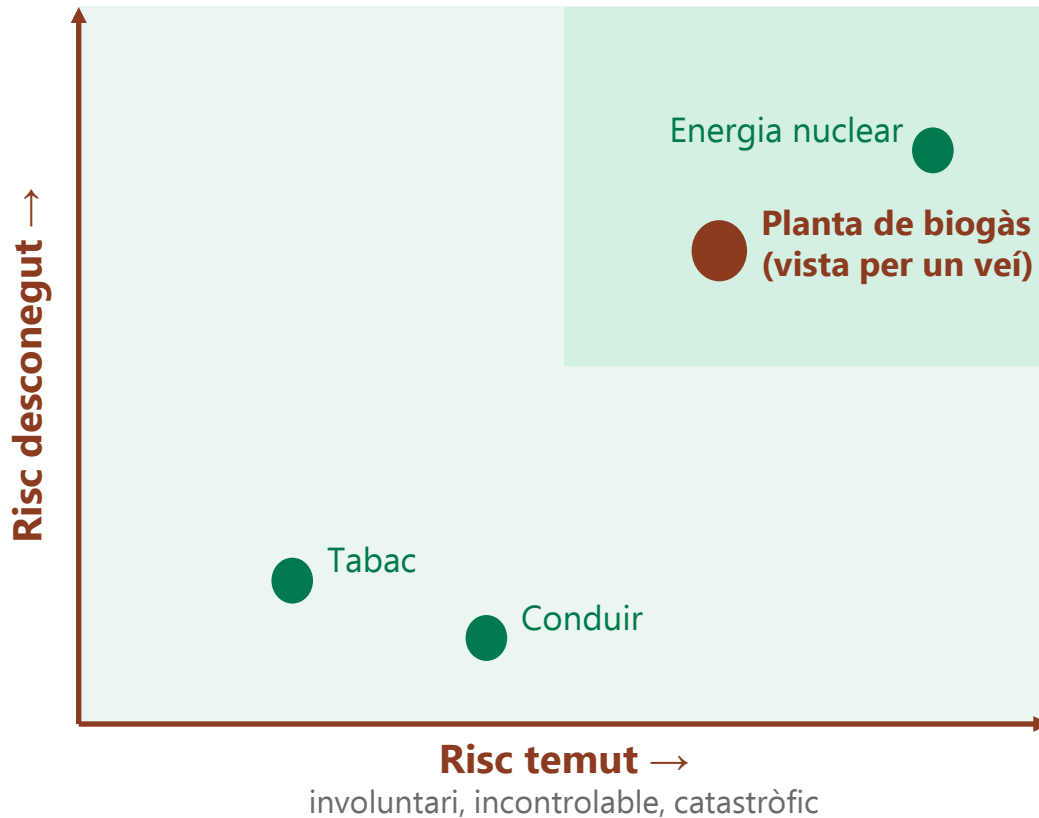

Implicació: no n'hi ha prou d'explicar beneficis; cal reconèixer les pèrdues percebudes i respondre-hi.

Aversió a la pèrdua: Kahneman i Tversky (1979), Econometrica; Tversky i Kahneman (1991), Quarterly Journal of Economics.

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

El risc no es calcula: es percep

Paradigma psicomètric: Slovic (1987), Science. Posicions il·lustratives; la de la planta de biogàs és una hipòtesi.

Pancarta a la protesta de Camarles · Ebredigital, 01/07/2024

Imposat, invisible, nou, incontrolable:
tot el que fa por.

Implicació: donar coneixement i control.

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

Primer sentim, després raonem

Heurística de l'afecte

La primera emoció tenyeix tot el judici: si una cosa «fa mala espina», els seus riscos semblen més grans.

Fàstic i contagi

El que ha tocat alguna cosa bruta queda brut. No es rebut amb dades.

«No queremos ser el estercolero de la isla»

Veïns de Guà, Gran Canària (eldiario.es, 2025)

Fems davant la Conselleria d'Agricultura a Lleida · 3CatInfo, 04/10/2025

La por no és manca d'informació: és la manera normal com avaluem un canvi imposat.

Finucane, Alhakami, Slovic i Johnson (2000), *Journal of Behavioral Decision Making*; Rozin i Fallon (1987), *Psychological Review*.

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

Nosaltres contra ells

Protesta a Lleida · Foto: Anna Berga / ACN · Públic, 27/06/2025

Identitat social

«Nosaltres», el poble; «ells», l'empresa, el fons, els de fora.

«Las empresas que vienen de fuera y que no tributan aquí»

Representacions socials

El que és nou s'ancora en el que és conegut: macrogranja, abocador, purins.

«Stop Biometano y Macrogranjas»

Implicació: arrelament local i tenir cura de l'ancoratge: el nom, les imatges i els primers exemples.

Tajfel i Turner (1979); Moscovici (1961/1976), *La psychanalyse, son image et son public*.

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

La confiança es demostra

Quan no puc avaluar un risc, **jutjo qui el gestiona.**

Competència

En sap?

Integritat

Em diu la veritat?

Valors compartits

Li importa el mateix que a mi?

Com es perd, segons la premsa

90.000 → 190.000 t

les tones anunciades al principi
davant les de l'autorització
ambiental

Llíria (eldiario.es, 2025)

3.000 €

de capital social de l'empresa
promotora

Oliva de Plasencia (eldiario.es, 2024)

«Granja fantasma»

al pla de gestió agrària del
projecte, segons denuncia la
premsa

La Sentiu de Sió (Directa, 2026)

Siegrist (2021), Risk Analysis; Earle i Siegrist: model de confiança i cooperació (competència i valors compartits).

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

Com es decideix? Qui hi guanya?

Manifestació a la plaça de Zocodover, Toledo · El Español, 09/05/2026

Justícia procedimental

34% de les notícies denuncien manca d'informació o de participació

«Se ha hecho todo de tapadillo» (Pedrosa del Rey)

Justícia distributiva

212.000 t de residus i només 5 llocs de treball (Don Benito)

«El círculo no cierra» (Llíria)

No és la suma de pors individuals: és una qüestió de confiança i de justícia.

Lind i Tyler (1988); Tyler (1990). Dades: anàlisi de premsa (codificació preliminar).

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

Un lloc no és un decorat

Terrenys de la planta de la Sentiu · Foto: ACN · La Manyana, 26/05/2026

Els llocs formen part de qui som.

«**Que da vida al valle**»: l'associació de Vidanes es diu Eslavida, pel riu Esla.

El pastor amb samarreta: a Benia vesteixen contra la planta el monument als pastors dels Picos.

«**Pinar sí, planta no**»: Pinarejos tanca la seva marxa amb una jota.

Implicació: conèixer què significa el lloc per a qui hi viu abans de dissenyar el projecte.

Altman i Low (1992), Place attachment; Proshansky, Fabian i Kaminoff (1983), Journal of Environmental Psychology.

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

Del NIMBY a la defensa del lloc

	Etiqueta NIMBY	Defensa del lloc
Veu...	Egoisme	Un lloc amb significat
Explica...	Ignorància	Vincles que es trenquen
Proposa...	Informar o esperar	Dissenyar des del lloc i dialogar

«No estamos en contra [...] de las plantas de biogás, pero sí de la distancia»

Veí de La Sagra (El Español, 2025)

Manifestació de Pobles Vius a Lleida · 3CatInfo, 04/10/2025

Devine-Wright (2009), *Journal of Community & Applied Social Psychology*; Bell, Gray i Haggett (2005), *Environmental Politics*.

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

El que és a prop pesa més que el que és lluny

Impactes

camions, pudors, obres

1 camió

cada 4 minuts
Sant Mateu de Bages

Beneficis

clima, economia circular,
sobirania energètica

Aquí i ara

Lluny i algun dia

Es pensa en concret: pesa més en la decisió

Es pensa en abstracte: pesa menys en la decisió

Implicació: apropar els beneficis: purins de la comarca ben gestionats, calor o energia per al poble, ocupació i participació local.

Qui diu «no» no està en contra del futur: defensa el seu lloc. I amb això es pot dialogar.

Teoria del nivell de construcció: Trope i Liberman (2010), Psychological Review. Exemple: acte informatiu a Callús (Nació Digital, 2026).

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

Què diu la premsa: el corpus

129

notícies recollides

2 cerques a Factiva + mitjans catalans

120

notícies úniques

després d'eliminar 9 duplicats

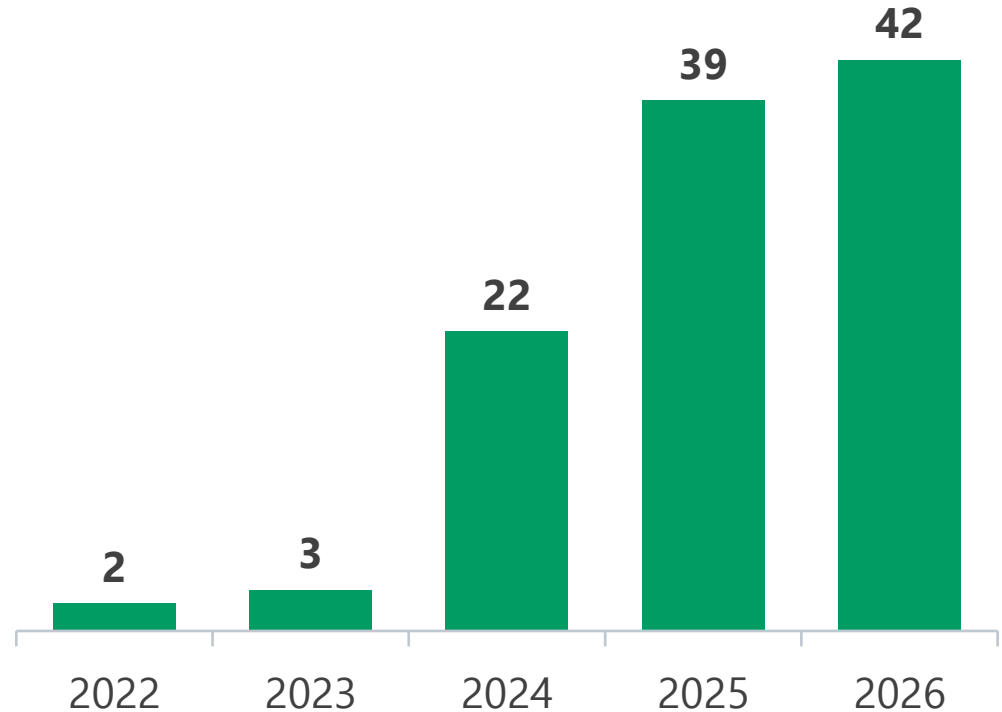
111

centrades en un conflicte

codificades amb 23 categories

Oct. 2022 – set. 2026 · 42 mitjans · 15 comunitats

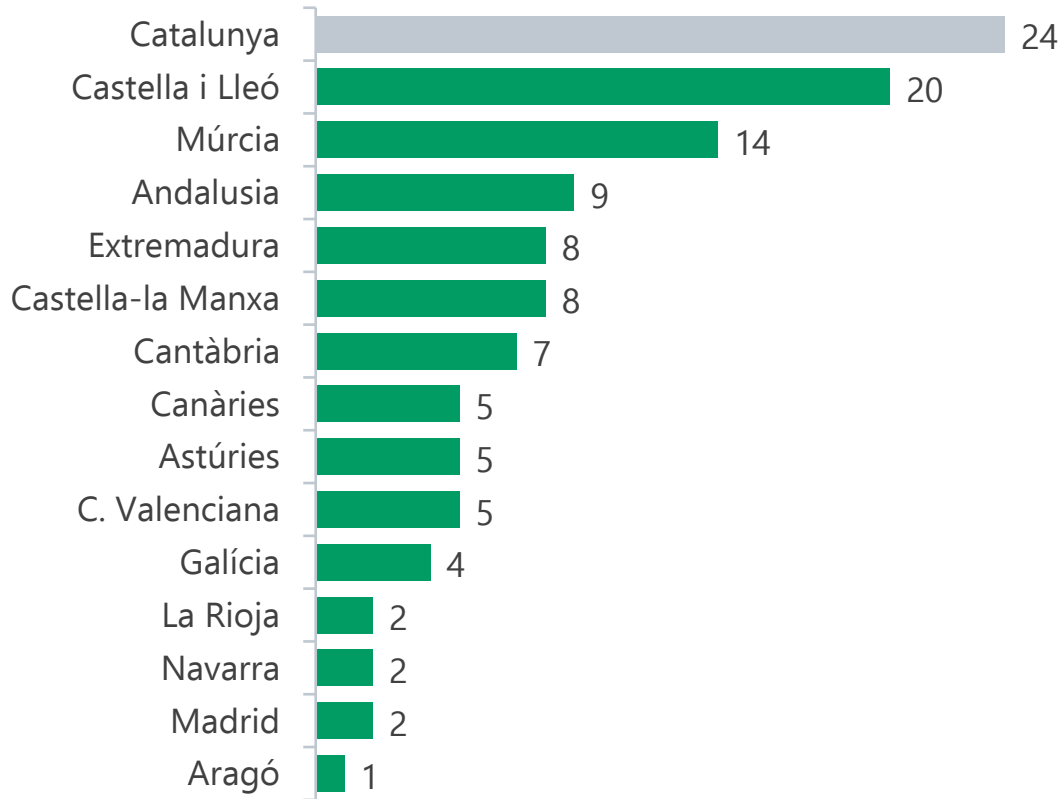
×13 entre 2023 i 2025 · 42 notícies el 2026 (fins al setembre)

Només notícies de conflicte: no mesura el clima mediàtic general. Codificació preliminar. Sense data: 12 notícies.

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

Un conflicte a tot el territori

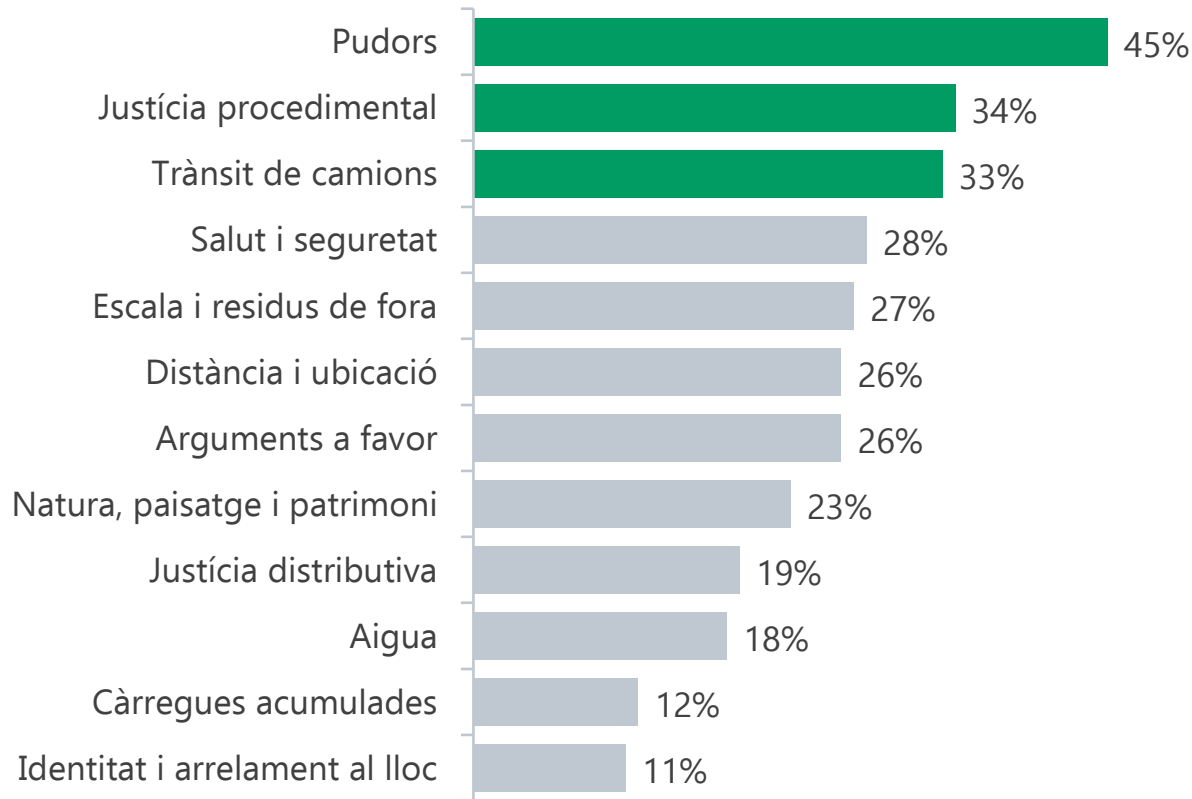
Cartells a Anglesola (Urgell) · 3CatInfo, 24/09/2025

57% de les notícies, en premsa regional i local

Catalunya (en gris) està sobrerrepresentada: 22 de les seves 24 notícies provenen de la cerca web específica en mitjans catalans.

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

Què es diu: motius i arguments

Hi dominen tres temes

45% pudors

34% manca d'informació i participació

33% camions

La queixa pel procés és gairebé tan freqüent com la de la pudor.

Percentatge sobre 111 notícies centrades en un conflicte. Codificació preliminar, pendent de revisió.

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

Dos relats que no es troben

Promotors i administracions

Visita institucional a la planta d'Alcarràs · Foto: Govern · 3CatInfo, 04/10/2025

«**Miedo a lo desconocido**» President de Sedigas

Crítiques «ideològiques» i «reduccionistas» Promotora de Llíria

Veïns i plataformes

Protesta contra la planta de Camarles · Ebredigital, 15/06/2024

«**Pero sí de la distancia**» Veí de La Sagra

«**El círculo no cierra**» Plataforma de Llíria

«**Hemos fallado en la comunicación; ha faltado un poco de pedagogía**» — CEO de la promotora de Molina de Segura

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

Del concepte a la pràctica

Si el «no» neix de...

Pèrdua i risc

Reconèixer les pèrdues i donar control: visites a plantes en funcionament, dades obertes de pudors, un canal de queixes que respongui

Afecte i fàstic

Arribar primer i prevenir la pudor: explicar el projecte abans que el rumor, sense eufemismes

Identitat i ancoratge

Arrelament local: socis i portaveus del territori; tenir cura del nom i de les primeres imatges

Confiança i justícia

Compromisos verificables i participació primerenca: marge real per canviar ubicació, mida o rutes; benefici local

Arrelament i distància

Dissenyar des del lloc: escala i ubicació a mida; beneficis visibles aquí i ara

Síntesi dels blocs 1 a 3 i de l'anàlisi de premsa.

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

Hi ha esperança, amb condicions

Acceptació local al llarg del projecte (esquema il·lustratiu)

Planta de biogàs de Torregrossa · 3CatInfo, 24/09/2025
(Creative Commons)

La corba no baixa sola: baixa quan l'experiència real desmenteix la por.

Corba en U de l'acceptació: Wolsink (2007), Renewable and Sustainable Energy Reviews. Valors il·lustratius, no mesurats.

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

Tornem al missatge del principi

Aquest missatge no és imaginari. Avui el reben veïns de la Sentiu de Sió, d'Anglesola o de Sant Mateu de Bages.

Veïns del poble

128 participants

Mari

Us n'heu assabentat?
Volen posar una
macroinstal·lació a 500
metres del poble.

Mari

Ningú no ens ha dit res.
Diuen que ja està gairebé
aprovada

**La pregunta no és si arribarà.
És qui l'escriu primer: el rumor o
vosaltres.**

Arribar abans que el rumor:

amb informació, marge per canviar coses i
alguna cosa a oferir.

Acte informatiu a Callús · Foto: MCV · Nació Digital, 13/07/2026

V Fòrum de Biogàs de Catalunya

Tres preguntes per al dilluns

1

**Hem arribat abans
que el rumor?**

Explicar el projecte d'hora, sense eufemismes.

2

**Què pot canviar la
comunitat?**

Si la resposta és «res», no és participació: és comunicació.

3

**Què es queda al
poble?**

Energia, calor, ocupació, millor gestió dels purins.

El «no» no és el final de la conversa: és el principi.

La llicència social no s'obté: es guanya, i es pot perdre.

Gràcies

acastrechini@ub.edu